Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2, Αρ. 1-2 (1925)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'. Πανηγυρικών επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως της Χ.Α.Ε.

Προσφωνήσις του προέδρου κ. Σπ. Παπαφράγκου. Αντιφωνήσις του Υπουργού της Παιδείας κ. Ι. Μανέτα

Σπυρίδων ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΣ

doi: [10.12681/dchae.1301](https://doi.org/10.12681/dchae.1301)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΣ Σ. (2013). Προσφωνήσις του προέδρου κ. Σπ. Παπαφράγκου. Αντιφωνήσις του Υπουργού της Παιδείας κ. Ι. Μανέτα. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 2(1-2), 66-70.
<https://doi.org/10.12681/dchae.1301>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Προσφώνησις του προέδρου κ. Σπ. Παπαφράγκου.
Αντιφώνησις του Υπουργού της Παιδείας κ. Ι.
Μανέτα

Σπυρίδων ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΣ

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'.
Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως
της Χ.Α.Ε. • Σελ. 66-70

ΑΘΗΝΑ 1925

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΣΠ. ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΥ

Μακαριώτατε, Κύριε Ὑπουργέ, Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Τεσσαρακονταετία συνεπληρώθη, ἀφ' ἧς ὁμᾶς ἐπιλέκτων ἀνδρῶν συνέπηξε τὴν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν μὲ σκοπὸν τὴν διάσωσιν τῶν μνημείων καὶ τῶν ἱερῶν ἀντικειμένων τῆς ἑλληνικῆς χριστιανικῆς Τέχνης, τὴν διαφώτησιν τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ τὴν ἐπύρρυσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον κλάδον τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑθνους.

Τὰς ἀνυπερβλήτους ἐνίοτε δυσχερείας, ἃς συνήντησεν ἡ Ἑταιρεία εἰς τὰ πρῶτα αὐτῆς δῆματα, κατέρριψεν ὁ ἐνθέρμος ζήλος καὶ ἡ ἀκοίμητος δρᾶσις τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, διὰ τῆς πρωτοβουλίας τῶν ὁποίων σαφῶς καθωρίσθη καὶ κατενοήθη ἡ ἐθνικὴ σημασία τοῦ ἔργου, ἐπετεύχθη ἡ περίσσωσις καὶ ἀπεκαλύφθη ἡ ἀληθὴς ἀξία τῶν ἐθνικῶν τούτων θησαυρῶν, διεπιστώθη δ' ἡ ἀνάγκη τῆς συστηματικοποιήσεως πρακτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν προσπαθειῶν πρὸς πληρεστέραν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ.

Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου σπουδαίως συνεβάλετο καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἥτις οὐδέποτε παρέλειψε τὴν πρὸς αὐτὸ ἐνίσχυσιν αὐτῆς, εἰδικώτερον δὲ ὁ νῦν Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἑταιρείας ἐχειραγώγησε καὶ ἐφώτισε τὸ συντελούμενον ἔργον.

Τὸ Κράτος ἀφ' ἐτέρου παρηκολούθησε μετὰ στοργῆς τὰς προσπάθειάς τῆς Ἑταιρείας, χρησιμοποιοῦμένης δὲ καὶ τῆς ὑπὸ ταύτης γενομένης προεργασίας ἐπετεύχθη ἐν τέλει ἡ δημιουργία ἀρίστων κρατικῶν ὀργανισμῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἔργον τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ συμπλήρωσις τῆς σχετικῆς νομοθεσίας, ἡ ἱδρυσις τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου καὶ ἀξίαι λόγου ἐργασίαι ἀναστυλώσεως τῶν βυζαντινῶν μνημείων.

Ἐπίσης ἡ ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἥτις ὑπερόχους πάντοτε πρέσχεν εἰς τὸ Ἑθνὸς ὑπηρεσίας, μετὰ συμπαθείας προσέβλεψε καὶ ἐνίσχυσεν τὴν Ἑταιρείαν καὶ πολλάκις ὑπῆρξεν οὐ μόνον χορηγός, ἀλλὰ καὶ πολῦτιμος ὁδηγὸς καὶ συνεργάτης.

1894 παμψηφεί ἀνεκήρυξε μέλη αὐτῆς ἐπίτιμα τὰ πλείστα τῶν μελῶν τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογ. Ἑταιρείας, ὁ δὲ ἴδιος Λαμπάκης γράφει ἐν τῷ Δελτίῳ ὅτι «ἡ φιλόκαλος καὶ ἀληθῶς πατριωτικὴ παρέμβασις τῆς Ἀρχ. Ἑταιρείας ὑπερέβη κατὰ πολὺ τὰς εὐχὰς τῆς Χριστ. Ἀρχαιολογ. Ἑταιρείας καὶ ὅτι μεγάλη ὀφείλεται εἰς αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ χάρις».

Οὕτω μεθ' ὑπερφηφαιείας δύναται νὰ εἴπῃ ἡ Ἑταιρεία ἡμῶν ὅτι ὁ τεσσαρακονταετής βίος αὐτῆς ἀξίους λόγου ἀπέφερε καρπούς παρ' ὅλην τὴν γλίσχρότητα τῶν μέσων καὶ τὰς πολλάκις παρουσιασθείσας ἀντιξόους περιστάσεις.

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐπίσημον ἡμέραν τὸ Συμβούλιον ἐνετείλα-

Ἡ πανηγυρικὴ συγκέν-
τρωσις τῶν μελῶν τῆς
Χριστ. Ἀρχαιολογικῆς Ἑ-
ταιρείας, τῶν ἐπισήμων καὶ
λοιπῶν κεκλημένων κατὰ
τὴν στιγμὴν τῆς ἀποκαλύ-
ψεως τῆς ἀναμνηστικῆς

στήλης πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Δαφνίῳ.

τό μοι νὰ δηλώσω ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία θέλει θεωρήσῃ τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς σταθμὸν τοῦ βίου αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ θέλει ἀποδυθῇ εἰς τὴν πραγμάτωσιν εὐρυτέρου προγράμματος διὰ τῆς συνεχίσεως καὶ τελειοποιήσεως τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτῆς *Λελτίου*, διὰ τῆς μελέτης τῆς ἰδρύσεως *Σχολῆς Ἀγιογράφων*,

διὰ τῆς ἐκδόσεως συλλογῆς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνεκδότων κατὰ τὸ πλεῖστον *φωτογραφιῶν καὶ σχεδιαγραμμάτων* τῶν πλείστων θησαυρῶν τῆς χριστιανικῆς Τέχνης, διὰ τῆς διοργανώσεως *Ἀγιογραφικῆς ἐκθέσεως* μετ' ἐπαθλον ὑπὲρ τοῦ καλλιτέρου ἔργου βυζαντινοῦ τύπου, δι' εὐρυτέρας διδασκαλίας καὶ διὰ παντὸς ἄλλου ἐπιτευκτοῦ μέσου. Εἰς τὰς προσπαθείας ταύτας ἡ Ἑταιρεία θὰ ζητήσῃ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας, τὴν ὁποίαν οὐδεμίαν ἔχει ἀμφιβολίαν ὅτι ἀμέριστον θέλει ἐπιτύχει.

Ἐθεωρήσαμεν ὀρθόν, ὅπως κατὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν συγκεντρῶμεν εἰς τὴν περιλαμπρον ταύτην Μορφήν, ἣτις εἶναι ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς χριστιανικῆς Τέχνης καὶ τελέσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἀποκάλυψιν *ἀναθηματικῆς στήλης*, λαξευθείσης ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς καλλιτέχνου κ. Θωμοπούλου εἰς ἀνάμνησιν τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἑταιρείας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐποπτείας, ἣν παρέσχεν ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία.

Ἡ ἀποκαλυφθισομένη στήλη φέρει ἀναγεγραμμένην τὴν ἐξῆς ἐπὶ λέξει ἐπιγραφὴν:

«Ὁ πᾶμσεωτος οὗτος μαὸς ἐστειρώθη καὶ ἐπεσκευάσθη τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ταῖς ἐμεργείαις τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, δαωάμῃ δὲ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας σχοῦσης καὶ τῇ ἐωσωτείᾳ τῆς ἐκτελέσεως. (1893-7)»

Εἴμεθα εὐτυχεῖς ὅτι παρίσταται κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ Ἐκκλησιαστικῶν, παρακαλῶ δὲ τοῦτον ὅπως ἀποκαλύψῃ τὴν στήλην καὶ εὐχομαι ὅπως ταχέως εὐρεθῶμεν εἰς θέσιν νὰ ἐορτάσωμεν μεγάλας ἐπιτυχίας τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐπὶ ἀληθῶς ἐθνικῷ ὀφέλει.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ κ. Ι. ΜΑΝΕΤΑ

Μακαριώτατε, Κύριε Πρόεδρε, Κυρὶαι καὶ Κύριοι,

Παριστάμενος ἐνταῦθα ὑπὸ διπλὴν ἰδιότητα, ὡς Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ κ. Προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅστις λυπεῖται μὴ δυνάμενος νὰ παραστῇ, ἐκφράζω τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας

αὐτοῦ τε καὶ ἐμοῦ πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διὰ τὴν πρόσκλησιν, τὴν ὁποίαν εἶχε τὴν καλωσύνην νά μου ἀπευθύνη.

*Ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων. Θαυμάσιον ψηφιδωτὸν ἐν τῷ
ναῷ τῆς Μονῆς Δαφνίου.*

Ὁ κ. Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου μετ' εὐφραδοῦς πειστικότητος ἀνέλυσε πρὸ ὀλίγον τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρείας. Διὰ τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἑλλάδι καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐπ' ὀλίγον παρακολουθοῦντας τὰ διά-

φορα πράγματα, ιδίως τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἀθήναις, εἶναι γνωστὴ ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν δρᾶσις τῆς ὑμετέρας Ἑταιρείας καὶ ἡ μεγάλη αὐτῆς συμβολὴ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐπιστήμην, ὧν ἕνεκα εὐοίωνον προβλέπεται καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς.

Τὸ Κράτος, κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του, παρέσχε τὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ. Δυστυχῶς ὑπάρχουσι περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας τοῦτο, ἕνεκα λόγων οἰκονομικῶν, ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ. Οὐχ ἦττον. ἐλπίζω νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐνίσχυσιν οὕτην ἐφ' ὅσον τῷ εἶναι δυνατόν.

Εἶναι, κύριοι, εὐγενὴς ὁ ζῆλος ὑμῶν, καὶ εἶναι δικαία ἡ ὑπερηφάνεια ὑμῶν διὰ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖτε. Εἰσθε διὰ τοῦτο ἄξιοι πάσης τιμῆς καὶ εἶναι ἐπίσης ἄξιοι πάσης εὐγνωμοσύνης οἱ ἰδρυταὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ ἰδίᾳ οἱ ἐκ τούτων θανόντες.

Δραττόμενος τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐκάματε, ἀποκαλύπτω εὐχαρίστως τὴν ἀναμνηστικὴν αὐτὴν στήλην.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ. ΑΝΑΣΤ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΔΑΦΝΙΟΥ

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐπισήμους ὁμιλίας τὸ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον διασχίσαν ἐγκαθίστως τὸν ναὸν ἐξῆλθε διὰ τῆς ἐναντι θύρας εἰς τὸν δπισθεν εὐρὺν χώρον τῆς Μονῆς, ὅπου ὁ Καθηγ. τοῦ Μετσοβ. Πολυτεχνείου καὶ Σύμβουλος τῆς Ἑταιρείας κ. Ἀναστάσιος Ὁρλάνδος ὠμίλησε διὰ μακρῶν περὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Δαφνίου. Τῆς θανμαστῆς ταύτης ὁμιλίας παρέχομεν ἐνταῦθα σύντομον περίληψιν χάριν ἐκείνων ἰδίως, οἵτινες δὲν παρέστησαν κατὰ τὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν ἐν Δαφνίῳ συγκέντρωσιν.

Ὁ κ. Ὁρλάνδος ὠμίλησε κατ' ἀρχάς περὶ τοῦ χρόνου τῆς συστάσεως τῆς Μονῆς, ὅστις δύναται νὰ ὀρισθῇ ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ τρόπου κατασκευῆς τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ χρησιμοποιοηθέντος ὕλικου (κροκαλοπαγῶν λίθων). Ὁ περίβολός οὗτος εἶχεν ἀκριβῶς τὴν μορφήν φρουρίου μὲ πύργους καὶ μεταπύργια, ἡρεῖδοντο δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ κελλία εἰς δύο ὁρόφους. Ἡ εἰσοδος εὕρισκετο ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς καὶ οὐχί, ὡς σήμερον, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς. Ἐν τῷ κέντρῳ δὲ τῆς περιοχῆς ὑψοῦτο τὸ **Καθολικόν**, ὅπερ εἶχε κατ' ἀρχάς τὸ σχῆμα ἐπιμήκους βασιλικῆς, ἧς εὐρέθησαν λείψανά τινα τῶν θεμελίων, δυτικῶς τοῦ σημερινοῦ ναοῦ. Εἰς τὴν βασιλικὴν ταύτην φαίνεται